

11.11.11

VECHT MEE TEGEN ONRECHT

Voedselspeculatie 1 jaar later

11.11.11 • juni 2014

11.DOSSIER

juni 2014
VU Bogdan Vanden Berghe, Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel

Voedselspeculatie. 1 jaar later

Exact één jaar geleden lanceerden zes Belgische ngo's (11.11.11, Oxfam, Fairfin, CNCd, SOS Faim en Financité) een rapport¹ waaruit bleek dat een aantal van de belangrijkste Belgische banken betrokken waren bij voedselspeculatie. Ondanks individuele engagementen om ethisch en sociaal te bankieren, achterhaalden de ngo's bezwaarlijke fondsen bij zowel Axa, Belfius, ING, ABN Amro, Deutsche Bank en BNP Paribas Fortis. Het ging in totaal om 28 verschillende fondsen en tal van financiële producten, goed voor samen 3,7 miljard euro. Na de publicatie van het dossier namen de ngo's ook de praktijken van KBC en Keytrade Bank onder de loep. Zij bieden hun klanten samen vier bezwaarlijke fondsen aan, goed voor nog eens 1,5 miljard euro. Dit is nog maar het topje van de ijsberg, want over de investeringen die banken doen voor eigen rekening of voor institutionele klanten is geen transparantie. Die gegevens zitten dan ook niet vervat in onze resultaten. Het totale volume van producten die in België te koop worden aangeboden bedraagt 5,2 miljard euro.² Daarvan wordt 1,23 tot 1,41 miljard euro rechtstreeks belegd in afgeleide producten op landbouwgrondstoffen.

Eén jaar later maken de ngo's het bilan op en dat is niet onverdeeld positief. Eén bank, Belfius, is gestopt met voedselspeculatie en heeft de betrokken fondsen gesloten. KBC zet momenteel belangrijke stappen in die richting. De andere banken erkennen het probleem, maar dat vertaalt zich onvoldoende in concreet beleid. De ngo's leggen de bal dan ook in het kamp van de overheid. De nieuwe regering moet het speelveld gelijkmaken voor alle spelers en voedselspeculatie verbieden.

Belfius en KBC engageren zich

Het rapport vormde de aanleiding voor een intense dialoog met de verschillende banken over hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Vandaag werpt die dialoog vruchten af. Na een aantal goede gesprekken heeft KBC zich er afgelopen maand toe geëngageerd om niet langer betrokken te zijn bij voedselspeculatie. **“Entities of KBC Group will not be involved in ‘food speculation’ or will not organize speculative trading on soft commodities”**, schrijft de bank in een pas gepubliceerde richtlijn voor de ganse bankgroep.³

1 http://www.11.be/11/handel-en-ontwikkeling/artikel/detail/detail/ngo_rapport_betrokkenheid_belgische_banken_voedselspeculatie.104579

2 Hoewel deze producten te koop worden aangeboden in België, kunnen ze ook in andere landen gecommmercialiseerd zijn. We geven hier enkel het globale volume van financiële producten weer. Het is onmogelijk om daarvan het deel te bepalen dat enkel in België werd geïnvesteerd.

3 <https://multimediafiles.kbcgroup.eu/ng/published/KBCCOM/PDF/>

De bank stopt met dergelijke fondsen op te zetten en te commercialiseren. Toch houdt ze de deur op een kier: op de expliciete vraag van klanten echter, zal ze wel nog producten verkopen die op de markt beschikbaar zijn.

Belfius was al eerder ingegaan op de vraag van de ngo's om zich uit de fondsen terug te trekken. **“Uw positieve kritiek heeft ons aan het denken gezet en tot concrete beslissingen gebracht”**, schreef Belfius-directeur Michel Luttgens in een brief aan de ngo's. “We delen u graag mede dat Dexia Asset Management het grondstoffenfonds definitief uit zijn aanbod heeft geschrapt”.

Aandacht voor het probleem leidt te weinig tot echte verandering

Een aantal andere banken zeggen wel aandacht te hebben voor het probleem, maar in de praktijk zien we weinig gebeuren. BNP Paribas publiceerde een ‘position paper’ over het probleem.⁴ De bank biedt enkel nog fondsen aan waarvan het rendement voor minder dan de helft afhankelijk is van landbouwgrondstoffen. Ze heeft ook een aantal fondsen gefusioneerd om het aandeel voedsel te verkleinen. Een stap in de goede richting, maar ook fondsen die slechts ‘een beetje’ op voedselprijzen speculeren kunnen niet door de beugel.

Deze week nog liet Crelan, de moedervenootschap van Keytrade Bank, ons weten dat het werkt aan een beleid inzake landbouwgrondstoffen. Keytrade Bank engageert zich ertoe termijncontracten voor landbouwgrondstoffen uit het gamma te halen. Een stap in de goede richting, maar bepaalde fondsen en andere financiële producten waarvan het rendement afhankelijk is van de koers van landbouwproducten, blijven beschikbaar.

Ook Axa Bank heeft gezegd dat de bank in de toekomst zelf geen actieve rol wil spelen in voedselspeculatie, maar dat betekent niet dat de bank de betrokken fondsen niet langer zal verkopen. De grote buitenlandse banken op de Belgische markt verschuilen zich achter het beleid van hun gehele groep. ING verklaart de schadelijke fondsen niet actief te promoten in België en er alles aan te doen om het probleem bij de hoofdzetel aan te kaarten. Voorlopig zonder resultaat. Deutsche Bank zou intern afspraken hebben gemaakt om de bezwaarde fondsen niet langer aan te

[COM_BDV_pdf_Soft_commodity_policy.pdf](#)

4 http://www.bnpparibas.com/sites/default/files/ckeditor-upload/files/PDF/Nous%20Connaitre/D%C3%A9veloppement%20Durable/Position%20paper%20Soft%20commodities_format%20corporate%20final.pdf

bieden. Die beslissing staat echter diametraal tegenover de positie van de internationale groep, die zeer actief blijft in de handel van fondsen gebaseerd op landbouwgrondstoffen.

Overheidsregulering noodzakelijk

Het ngo-rapport plaatste voedselspeculatie ook op de politieke kalender. De Kamercommissie Financiën organiseerde een hoorzitting met vertegenwoordigers van verschillende sectoren, waaronder ngo's, landbouwers en de financiële sector. Zonder resultaat echter. Door de sterke druk van de financiële sector en enkele bedrijven in de voedselverwerkende industrie, haalde een wetsvoorstel om voedselspeculatie in België te verbieden, de eindstreep niet.

Hoewel de impact van voedselspeculatie op de allerarmste landen genoegzaam bekend is, blijft de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de banken al bij al beperkt. Daarom is een striktere regelgeving vanwege de overheid noodzakelijk. In de dialoog valt trouwens op dat de banken daar vaak zelf op aansturen. Een regelgeving maakt het speelveld gelijk voor allemaal en schept duidelijkheid voor de klanten.

Voorlopig beperkt toezichthouder FSMA zich tot vrijwillige moratoria en labels voor financiële producten die zeer grote risico's inhouden voor de argeloze belegger. Die initiatieven kunnen makkelijk uitgebreid worden naar alle ethisch onverantwoorde producten, waaronder voedselspeculatie.

Toch is er meer nodig. De volgende regering moet werk maken van een verbod op schadelijke financiële producten. Vlak voor de verkiezingen is de overheid erin geslaagd om een aantal uiterst risicovolle, speculatieve beleggingsproducten te verbieden, waaronder verzekeringsproducten die eigenlijk een bijzonder risicovolle investering in producten als kunst, wijn of whisky inhouden.⁵ Deze regulering moet beleggers beschermen tegen investeringen die een groot en moeilijk in te schatten risico met zich meebrengen. De ngo's vragen zich af waarom iets soortgelijks niet kan voor voedselspeculatie, dat toch een enorm risico inhoudt voor hele bevolkingsgroepen in de allerarmste landen.

Ook op Europees niveau stellen zich nog belangrijke uitdagingen. In januari van dit jaar bereikten het Europees Parlement en het Griekse voorzitterschap van de EU een akkoord over de hervorming van de regels over de handel in financiële instrumenten (Markets in Financial Instruments Directive of MIFID), maar dat biedt onvoldoende garanties om voedselspeculatie aan banden te leggen. Positielimieten moeten voor-

komen dat grote spelers misbruik maken van hun dominante positie door bijvoorbeeld een groot deel van een grondstof achter te houden en zo de prijzen op te drijven. Onder druk van de financiële lobby werden echter heel wat vrijstellingen toegestaan en zullen de positielimieten op nationaal niveau bepaald worden in plaats van op Europees niveau. Daardoor ontstaat het reële risico dat bepaalde landen het systeem zullen ondermijnen. Landen kunnen lakse maatregelen nemen, die ervoor zorgen dat het probleem zich gewoon verplaatst. Een *race to the bottom* tussen Europese landen is dan niet ondenkbaar.

Een agenda om voedselspeculatie aan te pakken

Concreet kan de nieuwe regering de volgende maatregelen nemen om een einde te maken aan voedselspeculatie:

1. Een verhoogde transparantie en een sterkere regelgeving. Dat houdt in dat:
 - a. er een verbod komt op handel in speculatieve beleggingsfondsen, in het bijzonder indexfondsen, die landbouwproducten opnemen.
 - b. FSMA dominante marktposities onmogelijk maakt en buitensporige speculatieve activiteiten verbiedt d.m.v. positielimieten.
 - c. FSMA een openbare doorlichting voert van de financiële producten die de financiële instellingen aanbieden i.v.m. retail, eigen fondsen en institutionele klanten, en die betrekking hebben op landbouwproducten.
 - d. België waakt over de correcte vertaling van de MIFID II-richtlijn in de uitvoeringsmaatregelen.
2. Een sterker regelgevend kader voor de financiële sector. Dat betekent:
 - a. een snelle en doeltreffende methode om de taks op financiële transacties in te voeren.
 - b. de stopzetting van de deregulering van de financiële markten door de liberalisering van de derivatenmarkten uit de bilaterale, regionale en multilaterale handelsakkoorden te halen.
3. Een coherente en integrale aanpak van de oorzaken van prijsvolatiliteit. Dat kan door:
 - a. landen toe te staan om een beleid van prijsstabilisering te voeren.
 - b. de impact van een toenemende vraag op de landbouwmarkten te beperken met biobrandstofmandaten en door de steun aan de productie van biobrandstoffen af te bouwen.
 - c. de impact van de klimaatverandering op de landbouwproductie te beperken door in de EU de uitstoot van broeikasgassen te verminderen met 55% tegen 2030.

⁵ http://www.fsma.be/nl/Consumers/press/Article/press/div/2014/2014-05-21_finprod.aspx

Annex:

De betrokkenheid van banken in België bij voedselspeculatie. Stand van zaken (juni 2014).

Bank	Onderzochte fondsen	Reactie van de bank	Engagement van de bank	Standpunt ngo's
	2.930.000 certificaten voor 7 landbouwgrondstoffen. Totale waarde onbekend.	ABN speelt minimale rol.	Geen positie ter zake, geen engagement om producten aan te passen.	Onvoldoende.
	2 fondsen: <i>Framlington Hybrid Resources</i> en <i>Global Flex 100</i> . Totale waarde: +/- 13,41 miljoen euro in landbouwgrondstoffen.	Open voor dialoog. Positie uitgewerkt, fondsen blijven beschikbaar omwille van "beperkte blootstelling aan landbouwgrondstoffen" en "geen actief aanbod".	« <i>Axa s'efforcera de ne pas proposer des instruments à court terme, ni d'entamer des transactions contribuant à l'inflation des prix.</i> »	Vrijblijvende positie en weinig overtuigende argumenten om fondsen te behouden.
	1 fonds: <i>Dexia Fund Commodities</i> , beheerd door Dexia Asset Management. Totale waarde: +/- 24,26 miljoen euro in landbouwgrondstoffen.	In juni 2013 kondigde Belfius aan het fonds niet meer aan te zullen bieden. In december 2013 schrapte Belfius het fonds.	"Uw positieve kritiek heeft ons aan het denken gezet en tot concrete beslissingen gebracht."	Snelle en concrete actie in lijn met aanbevelingen ngo's.
	Zeer actieve investeringsbank: 13 fondsen, waaronder <i>Parvest World Agriculture & BNP Paribas L1 World Commodities</i> . Totale waarde: tussen 354,9 en 442,5 miljoen euro in afgeleide producten gelinkt aan landbouwgrondstoffen.	Open voor dialoog. Een aantal fondsen zijn geherstructureerd. Blijft fondsen aanbieden waarvan het rendement voor minder dan 50% afhankelijk is van landbouwgrondstoffen.	Mondeling engagement dat de bank niet voor eigen rekening speculeert op landbouwgrondstoffen. Aanneمة van <i>position paper</i> over de kwestie. Een 'sector policy' is in ontwikkeling.	De <i>position paper</i> leidt niet tot een halt van de praktijken van de bank. BNP moet de betrokken fondsen sluiten.
	Geen fondsen geïdentificeerd.	Ontmoeting met ngo's n.a.v. verschijnen van het rapport.	Bpost is geen investeringsbank.	/
	Geen fondsen van Crelan, maar dochter Keytrade Bank biedt 5 fondsen aan. Totale waarde: 492.04 miljoen euro, naast certificaten en turbo's met onbekende waarde.	Keytrade Bank opereert onafhankelijk van Crelan. Volgens Keytrade is de betekenis van betrokken fondsen marginaal. Crelan, noch Keytrade houden voor eigen rekening instrumenten gelinkt aan landbouwgrondstoffen aan.	In juni 2013 engageerden Crelan en Keytrade Bank zich om een beleid ter zake op te maken en termijncontracten op landbouwgrondstoffen uit hun gamma's te halen.	Crelan moet haar verantwoordelijkheid nemen en filiaal Keytrade ertoe aansporen te stoppen met voedselspeculatie.

 <p>Deutsche Bank</p>	<p>11 fondsen geregistreerd in België. Totale waarde: tussen 357 en 449 miljoen euro, 12 ETC's, en 160 miljoen certificaten.</p>	<p>Volgens DB worden deze fondsen niet te koop aangeboden door het Belgische filiaal. DB Belgium heeft ze dan ook van haar website gehaald. De bank zou voor eigen rekening geen bezwaarde fondsen aanhouden.</p>	<p>DB Belgium zou een positie ter zake aangenomen hebben, maar die is niet publiekelijk beschikbaar. De groep is een actieve speler op het vlak van voedselspeculatie.</p>	<p>De ngo's betreuen de afwezigheid van een openbare schriftelijke positie van het Belgische filiaal.</p>
	<p>1 fonds: <i>Invest Commodity Enhanced</i>. Totale waarde: +/- 18,65 miljoen euro gelinkt aan landbouwgrondstoffen.</p>	<p>ING commercialiseert het betrokken fonds niet in België. Geen enkele reactie van de bank n.a.v. het rapport: geen heldere positie m.b.t. voedselspeculatie.</p>	<p>Sustainability report 2011: "<i>ING is closely following the international debate [...] If and when investments in commodity derivatives are found to correlate with agri commodity price increase and volatility, appropriate measures will be taken...</i>"</p>	<p>Onvoldoende. Het feit dat ING het fonds niet commercialiseert in België vertaalt zich niet in een engagement om voedselspeculatie aan te pakken.</p>
	<p>1 fonds, gelanceerd in januari 2013: <i>KBC Participation commodities</i>. Totale waarde: +/- 102,8 miljoen euro.</p>	<p>Er was al een dialoog over bezwaarde fondsen met KBC in 2009-2011, dus voor de publicatie van het rapport. Stopzetting van gecontesteerde fonds voorzien op 1 november 2014.</p>	<p>Publieke positie over 'soft commodities': "Entities of KBC Group will not be involved in 'food speculation' or will not organize speculative trading on soft commodities".</p>	<p>KBC heeft een duidelijke positie en engagement ingenomen over producten die ze zelf ontwikkelt. De bank behoudt de mogelijkheid producten door derden op de markt gebracht aan haar klanten te verkopen.</p>
	<p>Geen fondsen geïdentificeerd in het rapport. Later onderzoek bracht 1 fonds aan het licht: <i>Invesco Balanced-Risk Allocation Fund</i>.</p>	<p>Geen contact tussen ngo's en de bank.</p>	<p>Geen duidelijke positie.</p>	<p>/</p>

11.11.11

VECHT MEE TEGEN ONRECHT

11.11.11 vzw
Vlasfabriekstraat 11 - 1060 Brussel
www.11.be

CONTACT

Beleid:
Jan Van de Poel
Jan.VandePoel@11.be
+32 2 536 11 95

Pers:
Hendrik Van Poele
Hendrik.VanPoele@11.be
+32 2 536 11 37